

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148

SIBIU

15 iulie

Nr. 27—28

2000

Domnul Hristos, lumina lumii

Ucenicilor lui Ioan Botezătorul, trimiși la Iisus să-l întrebe de este el, „Cel ce va să vie sau să așteptăm pe altul?” le-a răspuns Iisus: „Duceți-vă și spuneți lui Ioan ce ați văzut și ce ați auzit: orbii văd, ologii umblă, leproșii se curătesc, surzii aud, morții înviază și săracilor li se binevestește” (Luca 7, 20 și 22). Toate acestea le-a săvârșit Iisus din nețărmită sa dragoste față de oameni și din mila lui față de cei suferinzi. Totodată acestea au fost dovezi concludente pentru adevărul cuvântului său, că săvârșitorul lor este Fiul lui Dumnezeu. O astfel de dezvăluire a dumnezeirii lui Iisus a prilejuit-o vindecarea slăbănogului de 38 de ani de la lacul Betezda. Uimire a produs în rândurile multămii de oameni și vindecarea de către Iisus a orbului din naștere, cu atât mai mult cu cât „din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii celui născut orb” (Ioan 9, 32). Negrăită furie au produs aceste minuni în rândurile fariseilor, pentru că ambele au fost săvârșite de Mântuitorul în zi de sâmbătă.

Îeșind Iisus din templu, împreună cu ucenicii săi, la o margine de drum, au dat de un orb din naștere care ședea și cerșea milă de la trecători. Știind că suferința este plata păcatului, ucenicii l-au întrebat pe Iisus, zicându-i: „Învățăto-

rule, cine a păcătuît, acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?” Nici acesta și nici părinții lui n-au păcătuît — le-a răspuns Iisus. S-a născut orb ca să se arate printr-insul lucrurile lui Dumnezeu. Ca și la Ioan 8, 12, a grăit și de această dată Iisus: „Câtă vreme sunt în lume, eu sunt lumina lumii” (Ioan 9, 5). A făcut tina din pământ și a uns cu ea ochii orbului, trimițându-l să se spele la lacul Siloamului. Făcând aceasta, cel ce fusese orb s-a întors văzând. Mirare adâncă i-a cuprins pe cei ce-l știau pe acesta că fusese orb și au așteptat cu nerăbdare confirmarea, că este el, precum și modul în care și-a dobândit vederea. Acesta a fost dus apoi la farisei, căroră — la solicitare — le-a spus de asemeni cum și-a dobândit vederea prin Iisus, pe care el l-a socotit a fi prooroc. Fariseii însă susțineau că Iisus este un om păcătos, pentru că a săvârșit vindecarea în zi de sâmbătă și deci nu păzește legea. Pentru mai bună lămurire, au fost chemați părinții celui ce fusese orb, care au confirmat că este copilul lor. Cât despre modul în care și-a dobândit vederea, au lăsat să spună el, căci este în vârstă și în stare a spune cele ce s-au întâmplat cu el. La a doua solicitare a fariseilor, cel ce fusese orb a refuzat să repete cele ce le-a spus mai înainte. Poate vreți și voi să vă faceți ucenici ai lui Iisus — le-a zis acesta. De îndată, fariseii l-au dat afară din sinagogă pe cel ce fusese orb, care — în drumul său — l-a întâlnit pe Iisus. Întrebat fiind, dacă crede în Fiul omului — adică în cel ce vorbea cu el — acesta a mărturisit: „Cred, Doamne, și s-a închinat lui”. Fariseii nu știau despre Iisus de unde este. În schimb, cei fără vederi au ajuns să vadă, iar cei cu vederi să orbească (Ioan 9, 38—39), nu cumva să vadă cu ochii, să audă cu urechile și cu inima să priceapă...” (Matei 13, 15), cf. Isaia 6, 9—10.

Necredincioșii s-au simțit a fi în fața unei minuni evidente, pe care n-au voit să o recunoască și să o accepte, recurgând la batjocură și desconsiderațiune. Și-au închis ochii, ca nu cumva văzând, să se simtă a fi constrânși să recunoască adevărul. Zadarnic i-au cerut fariseii celui ce fusese orb să-l desconsidere pe Iisus. În sinea lui, acesta avea convingerea, că dacă Iisus n-ar fi fost de la Dumnezeu, n-ar fi putut să-i dea vederea. Odată cu lumina ochilor truștii, dobândită prin Iisus, cel ce fusese orb din naștere a ajuns și la lumina cunoștinței sufletești, recunoscând că Iisus a venit de la Dumnezeu și deci este Fiul lui Dumnezeu. Pe unii ca acesta îi fericește Iisus prin cuvintele „că mulți prooroci și drepți au

Scopul lucrării a fost prezentarea sistematică și analiza teologică a dialogului pe care părintele Dumitru Stăniloae l-a avut cu diversele curente filosofice și teologice ale secolului XX, cu reprezentanții acestora (cu filosofia existențialistă, teologia demitologizării, teologia morții lui Dumnezeu, teologia dialectică, teologia speranței, etc.), precum și cu teologii ortodocși contemporani, în special cu teologii ruși din diaspora.

În introducerea sa părintele Gheorghe Holbea a subliniat etapele formării teologului. Atmosfera creștină din familie, satul natal în care totul gravita în jurul Bisericii. A evidențiat personalitatea providențială a Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan în formarea personalității sale; bursele de studii la Facultățile de Teologie din Cer-

(Continuare în pag. a 2-a)
Prof. PETRU DUMITREASĂ

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic

O veche expresie grecească, spune: „Cine nu are memorie a trecutului, nu are viitor”; această expresie, integrată în cadrul teologiei ne face să afirmăm că pentru generația noastră și pentru cele viitoare, drumul teologiei nu poate fi unul al succesului atâta timp cât nu vom încerca să savurăm din originala sinteză neo-patristică pe care ne-a lăsat-o în urma sa părintele Stăniloae, acest „patriarh” al teologiei ortodoxe românești, cum afirmă un moment dat Mitropolitul Daniel Ciobotea al Moldovei.

Ziua de 6 iunie a.c. a fost pentru studenții și doctoranzii români de la Tesalonic, o zi închinată memoriei părintelui Dumitru Stăniloae, datorită susținerii tezei de doctorat a părintelui arhid. Gheorghe Holbea, cu tema: „Teologia Părintelui Dumitru Stăniloae și legăturile ei cu teologia contemporană răsăriteană și apuseană”.

După cum însuși autorul afirma, lucrarea sa constituie prima strădanie în spațiul teologic grec pentru prezentarea sistematică a gândirii teologice a părintelui Dumitru Stăniloae.

S-a arătat că dialogul caracterizează aproape întreaga teologie a părintelui Stăniloae; în opoziție cu afirmațiile unor teologi contemporani români și ale unor intelectuali care afirmă, fără nici un temel, că teologia părintelui Stăniloae este, doar o repetiție a „Predaniei Bisericii”, fără o legătură esențială cu teologia contemporană din Răsărit și din Apus, cu filosofia; lucrarea demonstrează nu numai că părintele a cunoscut profund problemele teologice contemporane și căutările filosofice, dar că acestea au constituit indeletnicirea sa stăruitoare, părintele dând un răspuns ortodox clar la temele teologice ale secolului XX.

Scopul lucrării a fost prezentarea sistematică și analiza teologică a dialogului pe care părintele Dumitru Stăniloae l-a avut cu diversele curente filosofice și teologice ale secolului XX, cu reprezentanții acestora (cu filosofia existențialistă, teologia demitologizării, teologia morții lui Dumnezeu, teologia dialectică, teologia speranței, etc.), precum și cu teologii ortodocși contemporani, în special cu teologii ruși din diaspora.

În introducerea sa părintele Gheorghe Holbea a subliniat etapele formării teologului. Atmosfera creștină din familie, satul natal în care totul gravita în jurul Bisericii. A evidențiat personalitatea providențială a Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan în formarea personalității sale; bursele de studii la Facultățile de Teologie din Cer-

năuți, München, Berlin și Atena.

Perioada palamită în „poria” teologică a părintelui a început încă din 1928 la München și Berlin unde a descoperit opera palamită, urmărind cursurile b'zantinologului Augustin Heisenberg (tatăl celebrului fizician Werner Heisenberg). Descoperirea manuscriselor palamite la Biblioteque Nationale din Paris, a însemnat primul pas spre studii despre teologia Sfântului Grigore Palama, încununată de „Viața și învățătura Sfântului Grigore Palama” (Sibiu, 1938). Această perioadă palamită este legată de cetatea Sibului unde Mitropolitul Nicolae Bălan l-a numit să predea Teologia Dogmatică la Academia Teologică Andreiană, începând cu 1 septembrie 1929, timp de 17 ani (1929—1946). De asemenea a mai predat și alte discipline la Sibiu: Apologetică (1929—1932; 1936—1937), Pastorală (1932—1936), limba greacă veche (1929—1934), în 1936 devenind rector al Academiei Andreiene.

Perioada de la Sibiu a fost urmată în 1946, de perioada bucureșteană, această fiind o perioadă deosebit de grea pentru părintele și familia sa, din motive lesne de înțeles. Este perioada traducerii „Filocaliei”, între 1946—1948 a tradus 4 volume; părintele Gheorghe Holbea a subliniat că apariția „Filocaliei” nu este întâmplătoare, ci este legată de atmosfera duhovnicească ce s-a creat în jurul Mănăstirii Brâncovenești de la Sâmbăta de Sus, indeosebi în jurul personalității du-

(Continuare în pag. a 2-a)
ȘTEFAN TOMA

Moment aniversar

ASTRA REDIVIVA

S-au împlinit, în ziua de 21 aprilie a.c., 10 ani de când în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, un grup de 56 de persoane (vechi membri ai Asociațiunii noastre și alți intelectuali) au hotărât, într-o adunare generală, reînființarea „Academiei noastre”, deci a ASTREI, desființată abuziv, în anul 1948, de către un regim ateu.

În aceste condiții glasul ASTREI s-a auzit din nou, adresând o maternă chemare mai ales „fiilor” pe care i-a crescut și ocrotit cândva la sânul ei, dar și urmașilor acestora, părtași ai moștenirii spirituale pe care le-a lăsat-o. Au răspuns acestei chemări, cu entuziasm, vechii aștristi, oameni venerabili, dar și mulți alții care, fie atrași din tinerețe, fie din copilărie, de numele slăvit al prestigioasei Asociațiuni pentru literatura română și cultura poporului român, au hotărât reînființarea acesteia.

Nu mai în felul acesta a fost posibil ca, în ziua de 21 aprilie 1990 să se țină, la Sibiu, „cetatea de scaun” a ASTREI, prima adunare generală (după decembrie '89), cu participarea delegaților din despărțăminte (filiale), ocazie cu care s-au aprobat „statutele” și „regulamentul”, adunarea fiind găzduită în Aula Facultății de Teologie, frumos îmbogățită, dar și patronată de chipul maiestuos al primului președinte și ctitor al ASTREI, mitropolitul Andrei, baron de Șaguna. La această adunare generală a fost ales președinte al Asociațiunii distinsul teolog, prof. univ. dr. Dumitru Abrudan.

De la începuturile sale (1861), Asociațiunea ASTRA a avut 14 președinți. Teul Asociațiunii, după mărturia

lui George Barițiu, a fost (și este) de a răspândi „lumină și de a ține „pururea viu” sentimentul național în rândurile poporului, dar mai ales de „a educa mințile, a îmbărbăta inima și a îndruma nația pe calea unității și progresului”. Astfel, până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii mărețului ideal al desăvârșirii unității naționale, împlinit la 1 Decembrie 1918. După Marea Unire din anul 1918, Asociațiunea și-a continuat lucrarea, extinzându-și aria de acțiune până în Basarabia și Dobrogea, urmărind consolidarea unității spirituale a românilor și căutând să rămână „scutul mulțimii celei obidite”.

Faptul că ASTRA și-a redobândit statutul de persoană juridică, conform sentinței civile nr. 1571/17 mai 1990 a Judecătoriei Sibiu, și că a înscris deja, unele realizări pe plan spiritual, însă nu și de patrimoniu, a fost posibil prin aceea că ideea revitalizării a încolțit nu numai la Sibiu, ci și la Brașov (și mai întâi la Brașov), Orăștie, Năsăud, Dej, Blaj, Cristian-Brașov, Rășinari etc.

Etapă pe care o parcurgem este cea a statornicirii mersului poporului nostru pe un drum al său, în libertate, flancat de stâlpii credinței în Dumnezeu, ai dragostei față de glia străbună, de limbă și cultură, ai omniei, buneii înțelegeri și frățietății.

ASTRA va căuta, prin toate manifestările ei, să lumineze drumul acesta. O fotografie a imortalizat momentul renașterii.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

Poesis

Tată!

In memoriam

Aș vrea să-ți vorbesc,
dar e parcă târziu
în cumpăna nopții stele
te cheamă,
privirea de gheață se
stinge-n pustiu
și-n suflet tânjești după
dorul de mamă.

Vecinii ți-au spus...
tu credeați c-o să mergi
la gardul bunicii căzută
într-o rână

fântâna s-o cureți,
grădina s-o dregi,
nea Ghiță și alții au zis
c-o să vină...

Pe dealuri foșnește
a fân necosit,
iar oamenii trec cu
coase-n spinare
în vara aceasta, îți spun
negreșit,
amurgul de bronz
îți va lua amânare.

Așteaptă nepoții să-i scoți
la plimbare,
să stăm la o cupă de vin
mofturos
în ora tăcerii cu iz de
visare
povara din umeri să zacă
pe jos.

Ți-aș cere un sfat,
dar e mult prea târziu
în mine tăcerea nu mai
începe,
mă trezesc răstignit ca
un strigăt pustiu,
navigând înfinit printre
umbre de ape.

SORIN ARDELEANU

Anul Eminescu

Mihai Eminescu și Iosif Vulcan

Istoria literară a stabilit că debutul literar al lui Mihai Eminescu din revista Familia (Pesta), 1866, condusă de Iosif Vulcan, însoțită de cunoscutele cuvinte ale acestuia pentru poezia De-aș avea: „Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut” s-a făcut paralel cu oda funebră La mormântul lui Aron Pumnul din broșura Lăcrimioarele învățăceilor..., Cernăuți, 1866, deși se știe că o altă poezie în manuscris data din 1863, iar tot în 1866 figura și poezia Doină, doiniță!, o poezie patriotică prin excelență, și sfârșind cu Doină în 1863.

Mai târziu, în 1885 și 1889, I. Vulcan va scrie, în continuare, despre poet: „Farmecul gingaș al poeziilor, considerând și eiața tânără a autorului, ne indica un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română (...).

Redactorul însă își permise o mică schimbare. Numele Eminovici nu-i suna bine, căci avea o terminație slavă; româniză dară numele, modificând terminațiunea și astfel poeziile acele apărură în foaia noastră sub numele Eminescu în literatura noastră; scriitorul acestor șire i-a fost nașul”.

Cercetarea literară a stabilit până în prezent că primele poezii sigure ale poetului

sunt cele publicate în Lăcrimioarele..., în Familia și Umoristul (din Pesta). Între 25 februarie 1866 și 30 martie 1869, M. Eminescu a publicat în revista Familia 12 poezii: De-aș avea...; O călărire în zori; Din străinătate; La Bucovina; Speranță; Misterele nopții; Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie; La Helele; La o artistă; Amorul unei marmure; Junii corupți și Amicul F.I.

Tânărul poet a mai publicat în Umoristul (1863-1866) cupletul: Asta vreau, dragul meu!, așa cum au arătat și dovedit: Eugen S. Cucerzan și Vasile Zvanciu, Mihai Eminescu: — o poezie din 1866 — Asta vreau, dragul meu!, în Tribuna, Cluj, XXIII, 1979, nr. 29 (1179), (26 iulie), p. 2 + facsimil — din Umoristul (Pesta) — Iosif Vulcan — 29 sept./11 oct. 1866. Poezia a fost inclusă de Petru Creția într-o ediție a poeziilor lui Mihai Eminescu.

M. Eminescu a publicat în Familia poeziile din tinerețe, precum și traducerea nulei Lanțului de aur de Onkel Adam. Celelalte 7 poezii, publicate în Familia (Oradea), în 1863/84 sunt: S-a dus amorul...; Când amintirea... (Când amintirile...); De-acuma... (Adio); Ce e amorul?; Pe lângă plo-

(Continuare în pag. a 3-a)

GRAȚIAN JUCAN

(Urmare din pag. 1)

hovnicești a Părintelui Arsenie Boca, care a și sprijinit apariția primelor 4 volume ale „Filocaliei” (p. 21 din lucrare).

De asemenea s-a subliniat și rolul Mănăstirii Antim din București, în jurul căreia s-a creat o mișcare filocalică, la care au luat parte alături de părintele părintele Sofian, părintele Benedict, părintele Daniel Sandu Tudor, la această mișcare având participarea sa și Mitropolitul nostru Antonie Plămădeală.

Opera de traducere din Sfinții Părinți a fost subliniată cu mențiunea că atât „Filocalia”, cât și celelalte traduceri din Sfinții Părinți sunt însoțite de introduceri și scholii foarte bogate.

Ceea ce i-a surprins pe profesorii examinatori a fost sublinierea autorului că în 1958 la Facultatea de Teologie din București a apărut manualul de Teologie Dogmatică și Simbolică în 2 volume, în care se întâlnește teologia palamită despre „Ființa lui Dumnezeu și energiile divine necreate”. Candidatul a arătat că această prezentă a teologiei Sfântului Grigore Palama în acest manual se datorează părintelui Stăniloae, al cărui nume nu este menționat între ceilalți autori, întrucât în 1958 a început perioada de suferință în închisorile comuniste. Este remarcabilă această constatare întrucât în Facultățile de Teologie din Atena și Tesalonic, în aceeași perioadă circula „Teologia Dogmatică” a lui Panaghiotis Trembelas (3 vol.), unde

O zi de sărbătoare în memoria părintelui Stăniloae

teologia palamită lipsește total.

S-a făcut referire la celelalte opere ale părintelui Stăniloae la loc de cinste fiind „Teologia Dogmatică Ortodoxă” (1978), „Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă”; etc. Având această bază a teologiei patristice părintele Stăniloae dialoghează cu filosofia existențialistă (Karl Jaspers, Martin Heidegger, Gabriel Marcel, Martin Buber), arătând că frica de moarte sunt consecințe ale păcatului. De la omul „ființă spre moarte” al lui Heidegger, părintele Stăniloae ne conduce pe calea patristică la „omul ființă spre viață”, spre înviere prin Iisus Hristos (cap. 1 al lucrării).

Capitolul al doilea al lucrării: „Teologia — Sfânta Treime, structura supremei iubiri”, autorul face o scurtă prezentare a teologiei ortodoxe contemporane, pentru ca apoi să se treacă la o expunere comparativă a triadologiei cu referire la Karl Barth, Karl Rahner și Hans Kung, pentru a se ajunge la „Sfânta Treime, structura supremei iubiri” din teologia părintelui Stăniloae.

În același capitol este expusă doctrina despre Filioque în analiza teologilor: Vl. Lossky, B. Bortov, J. Meyendorff, J.M. Garrigue, V. Palachovsky, Jurgen Moltmann, O. Clement și propunerea părintelui Stăniloae, ca soluție de dialog,

pornirea de la triadologia patriarhului Grigore Cipriote și a Sfântului Grigorie Palama.

Capitolul al treilea — „Iconomia lui Dumnezeu în Revelație” — conține dialogul părintelui Stăniloae cu teologia demitologizării (R. Bultmann), cu teologia morții lui Dumnezeu (Paul Tillich, Paul van Buren, T.J. Altizer, William Hamilton, Gabriel Vahanian), cu teologia speranței (Jurgen Moltmann, J.B. Metz), cu teologia imaginii (anglicanul Augustin Farrer), cu concepția lui Paul Evdokimov despre lucrarea Logosului dumnezeiesc și a Sfântului Duh în Revelație. De asemenea se face o expunere a criticii pe care o face teologul român diferitelor concepții despre Revelație în teologia ortodoxă contemporană (H.R. Andrusos, D. Damalas, K. Diouviotis, Ev. Antoniadis, Gherasim Papadopoulos, etc.).

În capitolul al patrulea care vizează „Hristologia și Soteriologia”, se remarcă analiza soteriologiei lui Bulgakov și a consecințelor ei în hristologie. Această analiză este făcută de părintele Stăniloae îndeosebi în cartea „Iisus Hristos sau restaurarea omului”, unde pentru prima dată în secolul XX se dezvoltă dimensiunea ontologică a hristologiei și soteriologiei.

În capitolul al cincilea — „Eclesiologia” — se urmărește dialogul părintelui Stăniloae cu Vladimir

Lossky (despre rolul special al Sfântului Duh în Biserică), cu N. Afanassieff (critica eclesiologiei euharistice), cu Al. Schmemmann (despre necesitatea unui primat în Biserică).

Problema prezenței lui Dumnezeu în creație îl găsește pe teologul român în dialog cu luteranul Joseph Sittler, arătând că trebuie făcută legătura creației (ca dar) cu Sfintele Taine ale Bisericii. Celor care văd o tensiune între viața ascetică-mistică și viața comunității (A. Katansky, I. Karabinov, N. Afanassieff, Savvas Agouridis, Petro Vasiliadis, etc.), părintele Stăniloae le răspunde cu argumente filocalice, că nu există nici o tensiune între viața mistică-ascetică și viața comunității, întrucât ele se întâlnesc în Sfânta Euharistie.

Ultimul capitol al lucrării este consacrat Mișcării Eucumenice, îndeosebi dialogului iubirii și problemei intercomuniunii.

Dintre teologii sibieni citați în această lucrare, amintesc pe Înalț Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, cu studiul „Some Lines on Professor D. Stăniloae's Theology” (Londra 1970) și studiul „Generația Stăniloae” din volumul omagial dedicat părintelui Dumitru Stăniloae. Este semnificativă afirmația Înalț Prea Sfințitului: „Părintele Stăniloae este în comuniune cu toate generațiile”, arătându-se faptul că prin originalitatea sintezei sale neopatrstice, părintele Stăniloae nu va cădea niciodată în desuetudine.

Mai este citat părintele decan Dumitru Abrudan, cu studiul „Părintele Dumitru Stăniloae, redactor la „Telegraful Român” (pag. 32 din lucrare) și părintele Mircea Păcurariu cu studiul: „Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu 1786—1986” și cu „Dicționarul teologilor români” (p. 14 din lucrare).

Profesorul D. Tseleggidis, îndrumătorul acestei lucrări, a subliniat în final că după ce în 1976, Facultatea de Teologie din Tesalonic i-a acordat părintelui Dumitru Stăniloae titlul de Doctor Honoris Causa, eveniment la care și dansul a participat, pe când era asistent, susținerea acestei lucrări de doctorat în legătură cu opera părintelui Dumitru Stăniloae la Tesalonic, nu face altceva decât să sublinieze încă o dată temeinicia actului săvârșit în 1976, cât și caracterul mereu actual al opereii părintelui Dumitru Stăniloae, atât de des caracterizat ca „teolog al iubirii”.

Un lucru extraordinar este și faptul că monahii aghioriti în Tomul aghioritic din 1975, ca răspuns la opiniile unor profesori de teologie de la Atena, îl citează pe părintele Dumitru Stăniloae ca model, autoritate în teologie și spiritualitatea Sfinților Părinți („Athoniki Dialoghi”, nr. 33—34, 1975, p. 20—27).

Cu siguranță că Dumnezeu are lucrarea Sa în lume, și astfel, această lucrare asupra opereii părintelui Dumitru Stăniloae, împreună cu lucrarea de doctorat a părintelui asistent Nicolae Moșoiu de la Sibiu, sunt o provocare pentru generațiile viitoare ale Bisericii, pentru apariția de noi și noi lucrări cu referire la teologia părintelui Dumitru Stăniloae, care după remarcă Înalț Prea Sfințitului Antonie Plămădeală, nu va putea să cadă în desuetudine.

„Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului” ...

Vizitele pastorale ale ierarhului în mijlocul credincioșilor au un rol însemnat și în același timp un rezultat benefic. Ele contribuie la legătura solidă dintre ierarh și preot pe de o parte și între ierarh, preot și păstoriți pe de altă parte. La fața locului ierarhul își poate da seama de realitățile multiple de pe teren, poate constata activitatea păstorilor de suflete și cerințele actuale ale credincioșilor lor.

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a întreprins o vizită pastorală la parohii din prot. Făgăraș și Rupea, sâmbătă, 9 iulie a.c.

Vizita a început la parohia Grid, prot. Făgăraș unde a fost cercetată biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva” ce datează din anul 1641 și unde există și fundația unei biserici pe care credincioșii de aici au intenționat să o ridice dar evenimentele din 1948 au zădărnicit planul lor.

P.S. Sa a poposit apoi la parohia Veneția de Jos unde însoțit de P.C. pr. paroh Mihai Comșulea a fost vizitată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului” datând din anul 1795 și pictată de Toader Zugravu în secolul XIX, și biserica „Cuv. Paraschiva”, din secolul al XVII-lea, aflată în șantier de pictură. În localitatea apropiată Veneția de Sus, P.S. Sa însoțit de P.C. pr. Florin Lodroman, parohul locului a cercetat biserica parohială cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva” zidită în anul 1887 și împodobită cu o veritabilă pictură bizantină ce-și așteaptă restaurarea. Următorul popas a fost parohia Comana de Sus, prot. Rupea, unde a fost cercetată biserica monument istoric „Adormirea Maicii Domnului” ctitorită în anul 1600. Așezată pe culmea unui deal într-un peisaj de o rară frumusețe biserica de o factură înzestrată cu toate cele necesare Sf. slujbe. P.C. preot paroh Francu Ioan a dat P.S. Sale lămuririle necesare și a prezentat activitatea sa în comuna Comana de Sus, cât și la Apața, unde sub păstoria sa se construiește o nouă biserică. A fost vizitată și mica parohie din Lupsa, păstorită de un tânăr preot, a cărei biserică pictată și împodobită este o adevărată bijuterie. Biserica cu hramul „Sf. Arhangheli” a fost construită în anul 1973 și a fost pictată de pictorul făgărășan Ștefan Chioreanu, fiind sfințită în anul 1977 de către mitropolitul Nicolae Mladin. La câțiva kilometri a fost vizitată apoi biserica de lemn a vechii mănăstiri de la Cuculata cu hramul „Sf. Cuv. Paraschiva” datând din secolul al XVIII-lea. De menționat că mănăstirea a fost redeschisă cultului urmând ca în curând să se înfiripeze aici și viața monahală, prin grija P.C. prot. Alexandru Comșa.

La Fântâna, localitate apropiată, a fost cercetată

biserica „Sf. Nicolae”, zidită fără nici o aprobare a autorităților comuniste în anul 1966, pe timpul păstoririi vrednicului preot Victor Boțoman și pictată de Bănică Ștefan. Impresionează ordinea și curățenia dinăuntru, lucru constatat de altfel și la celelalte biserici vizitate.

Următorul popas chiriarhal s-a făcut la parohia Ungra unde mai întâi a fost vizitată biserica nouă cu hramul „Sf. Treime” zidită în anul 1965 și pictată în tehnica fresco cu o frumoasă pictură neobizantină de Nicolae Govoreanu, precum și vechea biserică cu hramul „Sf. Treime” din 1820 și care în Sf. altar mai păstrează urme din vechea pictură.

La Rupea a fost cercetată biserica „Sf. Treime” unde sub păstoria P.C. pr. Streulea Dorin se fac ample lucrări de restaurare la biserică și la casa parohială. Zidită în 1898, biserica este împodobită cu o reușită pictură în frescă executată de pictorul Anatolie Gudino.

La mănăstirea de maici din Bunești, condusă de P. Cuv. stavroforă Filoftea Potcoavă, stareța mănăstirii, P.S. Sa a cercetat biserica mănăstirii aflată în șantier de pictură, precum și noile clădiri ce înconjoară biserica și care cuprind paraclisul, atelierul și arhondaricul.

P.S. Sa s-a întâlnit totodată și cu soborul viețuitoarelor cărora le-a adresat un cuvânt de învățătură. De remarcat că mănăstirea de la Bunești închinată Sf. Muc. Gheorghe a fost zidită într-un timp record de 4 ani fiind dotată cu biserică, clădiri aferente, curent electric, gaze naturale, apă curentă, telefon etc. Următorul popas s-a făcut la parohia Roadeș, unde împreună cu P.C. pr. paroh Pop Victor P.S. Sa a cercetat monumentală biserică cu hramul „Sf. Arhangheli”, ridicată prin jertfelnică credincioșilor de aici în anul 1935. P.S. Sa s-a întâlnit cu un grup de copii din parohie cărora le-a împărțit cărți de rugăciuni și iconițe. Aici a fost săvârșită și slujba vecerniei. Ultimul popas s-a făcut la parohia Hoghilag, prot. Mediaș, unde a fost vizitată capela cu hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel”, amenajată în fostul cămin cultural.

Și aici, P.S. Sa s-a întreținut cu credincioșii prezenți dându-le sfat pentru a construi o nouă biserică pe măsura posibilității parohiei lor.

Peste tot înaltul ierarh s-a interesat îndeaproape de problemele curente ale preoților și ale credincioșilor și s-a întreținut vreme îndelungată cu enoriașii care i-au împărțit bucuriile și necazurile lor.

Cu siguranță că vizitele pastorale ale P.S. Sale vor rămâne în conștiința parohiilor cercetate și vor avea cu siguranță rezultate deosebite în viața religioasă morală a clerului și a credincioșilor întru dobândirea vieții celei noi și a mântuirii.

PARTICIPANT

Domnul Hristos, lumina lumii

(Urmare din pag. 1)

dorit să vadă cele ce privești voi și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi și n-au auzit” (Matei 13, 17).

Evangelistii sinoptici prezintă alte vindecări de orbi, săvârșite de Domnul Hristos. În drumul spre Ierusalim, Iisus împreună cu ucenicii și urmat de mulțimea pelerinilor, în apropiere de Ierihon, au văzut un orb care stătea la margine de drum și cerșea. Auzind din mulțime, că Iisus din Nazaret trece pe acolo și știind despre vindecările minunate pe care le-a săvârșit, se ține — pe cât îi era cu putință — în urma lui, cu duioșie adresându-i-se zicând: „Iisuse, fiule al lui David, fie-ți milă de mine!” (Luca 18, 38). Cu tot protestul celor ce socoteau că îl supără și îl deranjează pe Iisus, orbul cu atât mai mult stăruie în a i se adresa în rugămintea sa. Mântuitorul a pus la încercare tăria credinței acestui om în suferință. Cerând să-i fie adus aproape, l-a întrebat ce voiește să-i facă, la care orbul — cu umilință — i-a zis: „Doamne, să văd! Deschide ochii — i-a zis Iisus — credința te-a mântuit. Și deschizându-și ochii, a mers după Iisus, preamărind pe Dumnezeu, împreună cu tot poporul, pentru dumnezeiasca putere de a reda lumina ochilor, pentru dragostea și bunătatea de a vindeca boalele și suferințele din popor. Cel care își pierduse vederea în circumstanțe nefericite, știa despre Iisus, că este fiul lui David. Reprimindu-și vederea, cu simțământul de adâncă re-

cunoștință, a admirat chipul binefăcătorului său — „frumos ca nimeni altul între oameni” (Psalm 45, 3) — căutând să și-l întipărească în suflet.

Vindecat în mod minunat, cel ce fusese orb nu se întoarce de îndată la casa sa, spre a duce celor ai săi imbecurătoarea veste a redobândirii vederii. Împreună cu admiratorii entuziaști, pornește și el spre Ierusalim unde Iisus avea să intre în mod solemn, aclamat de popor: „Osana, Fiul lui David! Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!” (Matei 21, 9). Este drept însă, că la câteva zile după primirea lui Iisus cu osanale, același popor avea să se lepede de El și în nesocotită orbire să ceară răstignirea lui pe lemnul crucii. În ceasul de groază, cu nemărginită durere va fi grăit Iisus către cei fărădelege: „Cu ce v-am supărat pe voi? Mai înainte de mine cine v-a izbăvit pe voi din ne-az? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul cel ce era în pat l-am îndreptat. Și acum pentru ce-mi răspăliți mie cu cele rele în loc de bine? În loc de mană mi-ați adus fier, în loc de apă, cu oțet m-ați adăpat și în loc a mă iubi, pe cruce m-ați pironit. Chema-voi neamurile mele și acelea mă vor preamări, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh” (Stihiră din slujba Sfințelor Patimi).

După credința lor, i-a vindecat Iisus pe cei doi orbi din Ierihon, deschizându-le ochii lor și le-a poruncit cu asprime: „vedeți,

nimeni să nu știe”. (Matei 9, 30). Cu toate acestea ei n-au fost în stare să păstreze această taină. Ei au socotit că din modestie le-ar fi cerut lor Iisus aceasta. Pătrunși de un adânc sentiment de recunoștință, ei n-au lăsat să rămână necunoscută lucrarea lui Dumnezeu și au răspândit-o în tot ținutul acela.

Fiind în templu, împreună cu norodul care a venit la el ca să-l învețe, a grăit Iisus despre sine, zicând: „Eu sunt lumina lumii; cel ce vine după mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8, 12). La fântâna din Sihar, Iisus a scos sufletul femeii samarinene din întuneric la lumină, din adâncimea neștiinței, la lumina cunoștinței. Odată cu vindecarea orbirii trupesti, a alungat Iisus și negura îndoielii din suflete și a oferit modalități de soluționare a problemelor grele și încurcate ale vieții. Nesecat este izvorul său de învățătură, care permite deslășirea adevărului etern. În rugăciunea sa, pentru sine, pentru apostoli și pentru toți credincioșii, a grăit Iisus: „Aceasta este viața veșnică, să te cunoască pe tine, singurul adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis” (Ioan 17, 3). Așa cum soarele luminează și încălzește întreaga fire, tot așa lumina lui Hristos luminează tuturor, la toate categoriile de oameni, așa încât tot cel ce-l urmează pe Hristos să nu umble în întuneric, ci să se bucure de lumina vieții. Hristos, lumina lumii, a

Sfânta Cruce de la Merghindeal

În curtea bisericii ortodoxe române din Merghindeal există o cruce-monument istoric, construită în anul 1620, așa cum reiese din inscripția în limba slavonă de pe ea. Această sfântă cruce, realizată din piatră este așezată pe un postament înalt de 30 cm și are dimensiuni medii, brațul vertical fiind de 92 cm, iar cel orizontal având 42 cm.

Textul inscripției a fost tradus în anul 1962 de către reputatul specialist în istoria artei, Prof. dr. Vasile Drăguț, care ocupa în perioada aceea funcția de cercetător principal la Institutul de istoria artelor din București și care astăzi își doarme somnul de veci la Păltiniș.

Manuscrisul acestei traduceri se află în arhiva parohiei ortodoxe române din Merghindeal și are următorul conținut: „Cu vrea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu al Sfântului Duh, ridicatu-s-a această, sfântă cruce (în) hramul Uspenia (Adormirea) Maicii Domnului, Leat 7128 (1620) și s-a ridicat de către robul lui Dumnezeu eu — Niculae — preotul.”

Deasupra acestui text se găsește o monogramă formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA ceea ce demonstrează că într-adevăr această sfântă cruce este construită în stil bizantin, deci este autentic ortodoxă.

De multe ori m-am întrebat în ce împrejurări a fost așezată această sfântă cruce la Merghindeal? Pentru a afla răspuns la această întrebare am stat de vorbă cu mulți credincioși din această parohie, în special cu cei mai în vârstă care nu au reușit să-mi răspundă dar care mi-au confirmat un aspect foarte important și anume faptul că încă de când erau ei copii această sfântă cruce se găsea tot pe locul unde se găsește și astăzi. Deci, concluzia nu putea fi decât una singură: această sfântă cruce se află la Merghindeal de foarte mult timp.

Concluzia aceasta mi-a fost confirmată printr-o lucrare apărută de curând și care lămurește împrejurările în care a ajuns această

sfântă cruce la Merghindeal: „Românii ortodocși din Merghindeal, au ridicat o biserică din lemn care s-a păstrat până la construirea, în anul 1854 a actualei biserici. În locul unde a fost altarul s-a așezat o cruce de piatră sculptată, cu un text în chirilică datând din 1620 și ridicată de preotul Nicolae.”² Deci, această sfântă cruce a fost ridicată pe locul unde a existat sfântul altar a unei biserici de lemn, mai veche desigur decât cea de azi, probabil de către preotul Ioan Cocorada în timpul căruia s-a construit actuala biserică. Oricum această sfântă cruce rămâne un monument istoric reprezentativ pentru

arta creștină ortodoxă în general și pentru biserica ortodoxă română din Merghindeal în special.

Însă pentru credincioșii ortodocși merghindeleni valoarea acestei sfinte cruci este în primul rând spirituală căci ea reface simbolic legătura dintre prezenți și trecut, adică dintre actuala generație de credincioși ortodocși și înaintașii lor, trecuți de multă vreme în lumea celor drepti.

De aceea, consider că această sfântă cruce reprezintă o dovadă vie, palpabilă a prezenței ortodoxiei românești în această parte de sud a Transilvaniei, atât de zbuciumată de-a lungul întregii sale istorii.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Manuscrisul traducerii are de fapt două variante, prima variantă fiind o traducere literală iar cea de a doua variantă este cea prezentată în cadrul acestui articol. Ambele traduceri au fost efectuate de

către Prof. Dr. Vasile Drăguț. La aceste două variante de traducere, cunoscutul specialist în istoria artei a anexat și o schiță a acestei sfinte cruci așa cum este ea amplasată în curtea bis. ort. rom. din Merghindeal și unde se poate observa și monograma formată din cuvintele IIS, HR, NI, KA.

2. Cf. „Comuna Merghindeal”, Colecția „Micromonografii locale”, Sibiu, 1999, cap. 6 — „Lăcașuri de cult”, p. 18.

Pr. VIRGIL M.

Gheorghe Șora, Iulian Pușcă — „Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea”, Editura „Viața arădeană”, Arad, 1999

Cărțile au soarta lor, aceasta fiind hotărâtă în mare măsură de felul în care cititorii le primesc și le înțeleg. Faptul că opera eminesciană e apreciată astăzi atât la noi cât și dincolo de marginile țării se datorează în mare parte celor care, intuindu-i de timpuriu valoarea și-au asumat înalta misiune de a o face cunoscută semenilor lor. Numărându-se printre conducătorii mișcării de emancipare națională, Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea au înțeles că lupta politică poate fi sprijinită de cea culturală, creația eminesciană dobândind semnificații mult mai largi pe fundalul realităților istorice din Transilvania în perioada premergătoare anului 1918. Valorificând folclorul și miturile străvechi, ajutorat de geniu și o vastă cultură, Eminescu a reușit să transmită o viziune despre lume profund originală într-un limbaj poetic fără egal.

(Continuare în pag. a 4-a)
VERONICA ABRUDAN

Despre plecarea de la Sfânta Liturghie

Biserica văzută aduce rugăciuni de laudă, de mulțumire și de cerere către Atotputernicul Dumnezeu prin intermediul slujbelor bisericesti. Aceste servicii divine sunt împărțite în cicluri: al unei zile, al unei săptămâni, al unei perioade mai lungi de timp, al unui an.

Astfel, credincioșii pot participa, în funcție de nevoile lor duhovnicești, la diferitele rânduieli care se săvârșesc în lăcașurile de cult. Nimeni nu tăgăduiește că Sfânta Liturghie este de departe cea mai cunoscută dintre slujbele Bisericii. Creștinii simt o înălțare continuă, o descoperire treptată a cerului care culminează cu Epicleza — prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos. Prin Epicleză, Fiul lui Dumnezeu Întrupat se află în mod tainic în fața noastră, pe masa Sfântului Altar. Scopul Euharistiei — denumirea sub care mai este cunoscută Sfânta Liturghie — este acela de a ne face părtași cu Hristos, de a-L „mânca” și de a-L „bea” pe Hristos. Prin împărțirea Fiului lui Dumnezeu înomenit se împraștie în tot trupul nostru și astfel ajungem să spunem cu Apostolul Pavel: „De acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Gal. 2, 20).

Dar iată că în zilele noastre, pe lângă faptul că numărul celor care se împărtășesc de / cu Hristos este destul de redus (din diferite motive), asistăm la un alt „obicei” care pentru unii este „normal”: acela de a pleca de la Sfânta Liturghie înainte de Otput care reprezintă „concedierea” credincioșilor.

De multe ori îi vedem pe iubii noștri credincioși, de la unele biserici, că „se grăbesc” în fiecare duminică și sărbătoare religioasă să ajungă mai repede în locuri numai de ei știute. Unii creștini pleacă după ce se rostește sau se cântă rugăciunea „Tatăl Nostru” (parcă cu aceasta s-ar încheia Sfânta Liturghie?), alții după ce ascultă predica..., alții în timp ce se împărtășesc cei care s-au pregătit (oare nu sunt cu toții părtași la primirea Trupului și Sângelui lui Hristos de către cei care au avut curajul să se apropie de Sfântul Potir?), alții în timpul „Rugăciunii Amvonului” sau a celorlalte rugăciuni care se derulează până la sfârșitul Liturghiei.

Pe lângă faptul că cel care zice: „Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor” are puțini credincioși care să-i răspundă „Amin”, adică „adevărat, așa să fie”, tot acela se vede în fața unui număr redus de credincioși, față de momentul rugăciunii „Tatăl Nostru” sau cel al predicii.

Sfinții Părinți ai Bisericii s-au confruntat și ei cu aceste probleme. Ei îi asemănă poate cam dur pe cei care pleacă de la Sfânta Liturghie cu Iuda care s-a ridicat de la Cină, în timp ce toți ceilalți stăteau la masă cu

Domnul. „Dacă nu ar fi ieșit, nu ar fi ajuns vânzător; dacă nu ar fi părăsit pe ucenici, nu s-ar fi pierdut; dacă nu s-ar fi despărțit de turmă, nu l-ar fi găsit pe el singur lupul și nu l-ar fi mâncat; dacă nu s-ar fi răslețit de păstor, nu l-ar fi răpit pe el fiara sălbatică.”³

Ioan Gură de Aur, marele învățător al Bisericii, despre care se spune că e bine că s-a născut înaintea noastră deoarece avem șansa de a-i asculta învățăturile, vine și ne explică aceste cuvinte: „Și acum, iubitorilor, să ne gândim la cele spuse. Iată, Domnul îți împărțeaște Trupul Său. Când te ospătezi cu mâncare trupească, îndată, după ospăț, mulțumești. Dar, când tu, care ești om și de fire netrebnică, te împărțeaște cu o hrană duhovnicească și care întrece toată zidirea văzută și nevăzută, pentru ce nu rămâi să mulțumești, și prin cuvinte și prin fapte? Ceea ce primiți se numesc Sfintele Taine; și sunt. Iar acolo unde sunt Taine e nevoie de multă liniște.”⁴ Marele ierarh conchide cu cuvintele de învățătură: „Așadar, cu multă liniște, cu multă rânduială, cu evlavie să ne apropiem de această jertfă sfințită și să mulțumim, după cuviință, ca să atragem și mai mult bunăvoința lui Dumnezeu, ca să curățim sufletul și să avem parte de bunurile cerești, de pace, de înnoire, de lumină, de putere, pe care să dea Dumnezeu să le dobândim toți, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos.”⁵

Ce se mai poate adăuga la aceste învățături cuvinte? Îndemnul ca, avându-le în minte, să împlinim rânduiala cuvenită, aceea de a rămâne în biserică până la sfârșitul Sfintei Liturghii. Canonul 9 Apostolic pedepsește cu afurisirea (excomunicarea) pe cei care nu rămân la rugăciune (slujbă) și la Sfânta Împărțeaște, deoarece „fac neorânduială în biserică.”⁶ Afurisirea este o „pedeapsă canonică prin care o persoană este îndepărtată din obștea credincioșilor și oprită pentru un timp de a frecventa biserica; anatemă, blestem.”⁷ Să luăm aminte, așadar, de pedeapsa care pot veni asupra noastră!

Iată că, prin plecarea de la Sfânta Liturghie, unii socotesc „normalul” — „anormal”, inversând virtutea cu păcatul. E de datorita noastră să-I readucem pe calea cea bună!

MARIAN BOGDAN

1 Alexandre Schmemmann — „Euharistia — Taina Împărțeaște”, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 230.

2 Nicolae Cabasila — „Despre viața în Hristos”, EIBMBOR, București, 1997 p. 125.

3 Prologoale vol. I — Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 379.

4 Ibidem, p. 379.

5 Ibidem, p. 379.

6 Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca — „Caneancle Bisericii Ortodoxe” Sibiu, 1993, p. 13.

7 Ion M. Stoian — „Dicționar religios”, Ed. Gara-mond, București, 1994, p. 18.

(Urmare din pag. 1)

pii fără soț...; Și dacă...; Din noaptea...

Cu acestea s-a încheiat colaborarea poetului la revista unde și-a făcut debutul literar.

În Familia, nr. 29 și 30/1869, I. Vulcan a publicat articolul: Să fondăm teatrul național, care să fie „un institut pentru cultivarea limbei noastre”, pentru „cultivarea simțului și spiritului național”, — „un templu al moralității” etc. Într-o scrisoare — ciornă, după întâlnirea din august 1869 de la Șomcuta, M. Eminescu dorea să-i scrie lui I. Vulcan, confesându-se: „Cestiunea mea e ciudată — ea e ce are d-a se numi a teatrului național”.

Cu poetul, I. Vulcan s-a întâlnit mai întâi în 1868 la Arad, apoi în 1869 la Șomcuta Mare și în 1883 la București.

I. Vulcan a însemnat și el: „La 1868 se angajă în trupa lui Pascaly, care în două rânduri dete reprezentațiuni și prin părțile noastre. Atunci l-am văzut pentru prima oară. Era sufleurul trupei. Doi ani de zile petrecu dânsul în calitatea aceasta, având ochii așintiți spre un scop mai înalt, pentru care făcea serioase studii literare.

Apoi se reîntoarce la casa părintească, pe care o părăsi; părintele său odată, neștiind unde se află fiul său iubit, s-a adresat la subsemnatul spre a-i da informațiuni. Reîntors fu primit cu bucurie și părintele său îl trimise la universitatea din Viena (...).”

La 29 iunie 1869, Cercul literar „Orientul” l-a desemnat pe M. Eminescu ca împreună cu Basarab și V. Dimitrescu (V.D. Păun) săculeagă folclor din Moldova, tânărul poet făcând atunci parte și din Societatea „Românismul”, condusă de B.P. Hasdeu.

La 9 iulie 1869, M. Eminescu își semnalează singur prezența la Sibiu cu propria lui mână: „Și totuși... în registrul de vizitatori al Muzeului de Naturale din Sibiu întâlnim însemnarea «M. Eminescu, 1869 iulie 9» (Gh. Pavelescu, Eminescu și Sibiu, Sibiu, 1998, p. 44, facsimilul la p. 78). „Un al doilea fapt de folclor, — scria Perpessicius — ce ține de toamna vieneză din 1869, e ambianta societăților studențești, cu ecurile, pe care adunările generale, anuale, ale Astei, adevărate sărbători naționale ale poporenilor de pretutindeni, le transmit presei și cetitorilor săi. Adunarea generală a acestui an 1869 avusesse loc la Șomcuta, cu discursul de o lirie elevație. «Poporul român în poezia sa», al lui Iosif Vulcan, cu donația lui Iacob Mureșan, directorul gerant al «Gazetei Transilvaniei», pentru fundarea unei Academii de drepturi, la Sibiu sau Oradea, cu dezbateri premergătoare întemeierii Fondului de teatru român în Ardeal, dezbateri din cele mai fructuoase, și la care participă exponenții ai intelectualității transilvănene și din țară, de toate generațiile, printre care și Eminescu”. (Opere, VI, Literatura populară, E.A. București, 1963, p. 13).

Din perioada vieneză, poetul a publicat în revista Familia (nr. 3/1870) articolul: Reperatoriul nostru teatral, privitor la strângerea unui fond teatral român din Ardeal, despre actori, cât și despre repertoriul viitorului teatru, văzut prin prisma luptei românilor ardeleni pentru afirmarea națiunii lor, în cadrul imperiului austro-ungar. Și tot pentru revista Familia poetul a întocmit articolul Strângerea literaturii noastre populare, însemnări de orientare, privind fenomenul folcloric ca expresie a spiritualității populare, rămas însă printre manuscrisele sale și și-a făcut însemnările privind: Prelegeri pentru Maramureș.

Printre multe și de toate, în noiembrie 1870, I. Vulcan a informat despre procesul de presă intentat poetului pentru articolul Echilibrul din Federațiunea: „Precum aflăm, autorul e junele poet și colaborator al nostru, d-l Mihai Eminescu”.

Din vremea redactoratului de la Curierul de Iași (1876/77), poetul a exprimat judecăți de

valoare despre folclor și a lădat (în 1877) revista de literatură populară a lui I. Vulcan:

„O asemenea foaie exista la români sub titlul «Șezătoarea», redactată de Iosif Vulcan, din Pesta (...), dar d. Vulcan pare a fi avut o idee sigură de ceea ce va să zică literatura populară, căci cearcă a da ca în oglindă cugetarea și maniera de a vedea a poporului”.

Pentru anul 1883, reținem un amănunt semnificativ din revista Familia. Într-o ședință a „Junimii” bucureștene, după câteva repetate lecturi ale Luceafărului eminescian, s-a făcut lectura traducerii în limba germană a capodoperei poetului de către Mite Kremnitz. Textual după jurnalul Însemnări zilnice de T. Maiorescu: miercuri 12 ianuarie 1883: „Seara Junimea (...) Eminescu - în spital (...) Citit (...) traducerea germană a Luceafărului, de Mite”. Despre acest fapt, A. C. Șor [Iuliu I. Roșca] - un admirator al Veronicăi Micle - relatează în Familia, nr. 4/1883: „... iubitorii de literatură au avut plăcerea s-auză, în saloanele d-lui Maiorescu, eminenta traducere germană a d-nei Mite Kremnitz după «Luceafărul» d-lui Eminescu”.

Tot în 1883, la 30 martie (Familia, nr. 5/1884) la una din ședințele „Junimii” bucureștene („am revăzut după 12 ani pe genialul Eminescu” - I. Vulcan), iar T. Maiorescu l-a „rugat pe ilustrul poet să dea poeziile acelea” pentru revista Familia - „care au electrizat pe toți” - „unele mai frumoase decât altele” (România liberă, nr. 1731/1883). Astfel I. Vulcan a primit de la poet șapte poezii, care au apărut pe rând în Familia (Oradea), 1883/84, pentru care i-a trimis un modest onorar. Cu acest prilej, M. Eminescu i-a mulțumit printr-o scrisoare (reținem un fragment):

„Mult stimat domnule și amice,

Mulțumesc pentru onorarul trimis - cel întâi pentru lucrări literare pe care l-am primit vreodată-n viață (...) [;] te asigur că a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea remunerat dintr-un colț atât de departat al româniei, din Oradea Mare (...).”

La sfârșitul acestor rânduri, remarcăm că M. Eminescu și-a început de foarte tânăr cariera poetică la revista Familia (și Umoristul) și și-a sfârșit-o tot la această revistă. Prin urmare, aici a colaborat, aici i s-a răspuns la „Poșta redacțiunii” și i s-au republicat și reproduse unele opere. Revista a publicat informații și a dat semnalări, privind viața și opera sa, s-au publicat în coloanele ei amintiri, recenzii, articole și studii despre el. Tot în revistă s-au publicat poezii închinare poetului, s-au dat informații despre înmormântarea lui și s-a reproduș material iconografic și informativ în numărul dedicat poetului atunci, precum și în cel festiv dedicat poetului la 10 ani de la moartea sa, încât I. Vulcan a scris: „După cum se știe, noi am introdus pe Eminescu în literatură și tot la noi s-a reîntors în culmea gloriei sale, cu 7 din cele de pe urmă și mai admirabile poezii lirice ale sale. Aici i-a fost leagănul și mormântul”.

De-a lungul a patru decenii (1866-1906), revista Familia a înserat peste 430 de informații despre poet (viața și opera lui), așa încât rolul Familiei pentru conștientizarea poetului și a operei sale în Ardeal este cel mai însemnat, prin bogăția și varietatea de material documentar și informativ, așa încât meritul lui I. Vulcan și a revistei pe care a condus-o se impune de la sine, iar Perpessicius în 1944 glosa: „Nicăieri (...) Eminescu (...) nu s-a bucurat de mai multe atenții, ca în aceste pagini ale Familiei, ce fuseseră, cum atât de adevărat o spune Iosif Vulcan, locul debutului, dar și a amurgului său”.

Așadar, rolul lui Iosif Vulcan și al revistei Familia în ceea ce privește popularizarea poetului și a operei sale în Ardeal a fost acela că a întreținut cultul viu al valorii lui, fiind deosebit de însemnat, având un ecou cu bătaie lungă în sufletul cititorilor.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLAMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 1 IUNIE a.c. — I.P.S. Sa a primit pe P.C. Arhim. Lavrentie de la mănăstirea Frâșinei și pe dl. ing. Deac Ioan, directorul general al Societății „Compa” S. A.
— A primit pe dl. Govoreanu Traian.
- 3 IUNIE a.c. — A vizitat șantierul Academiei Teologice de la mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus.
- 6 IUNIE a.c. — A primit la Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” grupul de arhitecți din București care se ocupă cu proiectarea și executarea lucrărilor de construcție de la „Academia Teologică”.
- 8 IUNIE a.c. — A primit pe P.C. Arhid. Ezechiel Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- 11 IUNIE a.c. — în drum spre București s-a oprit la mănăstirea Predeal, unde a luat act de finalizarea lucrărilor de reparații generale la Sfânta Mănăstire.
— A primit pe Ierom. Serafim Pătrușel, slujitor al Mănăstirii.
- 12 IUNIE a.c. — S-a întâlnit cu P.F. Patriarh Teoctist, la reședința Patriarhală.
- 13 IUNIE a.c. — A participat la lucrările ședinței Sfântului Sinod.
— A primit pe dl. Bistriceanu Gh. contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor.
— A primit pe Ierom. Iustinian de la Sf. Munte Athos.
— S-a întâlnit cu I.P.S. Dr. Nifon Mihăiță, arhiepiscopul Târgoviștei și P.S. Epifanie, episcopul Buzăului.
- 14 IUNIE a.c. — A participat la Lucrările Sf. Sinod.
— S-a întâlnit cu I.P.S. Serafim, mitropolitul Europei Centrale, I.P.S. Andrei Andreicuț al Alba Iuliei, P.S. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos.
— A primit pe P.C. Arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Patriarhale.
— S-a întâlnit cu P.F. Patriarh Teoctist.
- 16 IUNIE a.c. — A primit pe P.S. Visarion, episcop-vicar, pe Cons. economic Ezechiel Oancea și pr. secretar Valentin Sicoe, pentru rezolvarea unor probleme economice-administrative ale Arhiepiscopiei.
- 17 IUNIE a.c. — A vizitat șantierul de construcție de la mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus.
- 19 IUNIE a.c. — A doua zi de Rusaliu a asistat la Sf. Liturghie săvârșită în Catedrala Mitropolitană cu ocazia Hramului și a rostit un cuvânt de învățătură.
- 21 IUNIE a.c. — A primit pe P.S. Visarion și pe dl. Arhitect Bucur Ioan de la Comisia Monumentelor Istorice din Sibiu.
- 22 IUNIE a.c. — A primit pe pr. Neamtu Victor, directorul Seminarului Teologic din Brașov însoțit de un grup de profesori ai Seminarului.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc.
- 25 IUNIE a.c. — A primit pe dl. Palade, din București.
- 29 IUNIE a.c. — A primit 3 (trei) studenți din Basarabia, care au încheiat studiile teologice la Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul mănăstirii Sâmbăta.
- 30 IUNIE a.c. — A peștat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.

Pr. VALENTIN SICOE
- Secretar Eparhial -

Doi ardeleni despre Mihai Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

Prin volumul apărut în anul 1999 la editura „Viața arădeană”, Gheorghe Șora și Iulian Pușcă aduc un omagiu la ceas aniversar, atât marelui poet cât și celor doi cărturari care, prin strădania lor, au avut o contribuție însemnată la receptarea operei eminesciene în Transilvania și Banat.

Ediția de față cuprinde, pe lângă versuri închinare lui Eminescu și observații personale pe marginea creației acestuia, numeroase însemnări critice privitoare la activitatea culturală desfășurată de cei doi intelectuali ardeleni, alături de schițe biografice ale acestora și scrisori inedite. Încluderea în volum a unor articole semnate de Vasile Goldiș, apărute în reviste prestigioase ale vremii — **Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu**, *Tribuna* 1889, și **Mihai Eminescu**, *Românul*, 1911 — și a studiului pe care Elie Miron Cristea l-a dedicat vieții și operei marelui poet român, conferă cărții o valoare documentară, înlesnind accesul celor interesați la cunoașterea preocupărilor celor doi cărturari.

Reproducerea poeziei „Doina” alături de analiza amănunțită pe marginea ei realizată de Gheorghe Șora și Iulian Pușcă constituie o foarte nimerită introducere la întregul studiu. Patrioții adeverați și intelectuali desăvârșiți, Vasile Goldiș și Miron Cristea au reușit să facă din activitatea lor un ecou limpede al „strigătului de durere” pe care Eminescu l-a adresat tuturor românilor Nemaiputând „străbate /de-atăta strănătate” (Eminescu, *Doina*), ridicându-se în mijlocul unui neam aflat încă sub stăpânire străină, cei doi intelectuali și-au asumat răspunderea de a duce îndemnul poetului mai departe, de a-și închina viața luminării românilor transilvăneni.

În paginile consacrate lui Vasile Goldiș, autorii se opresc în primul rând asupra meritului acestuia de a fi fost primul exeget ardelen al lui Eminescu. Profesor la Caransebeș și Brașov, ulterior președinte al „Asterii” și ministru al artelor și cultelor, Vasile Goldiș s-a implicat cu energie în viața culturală a Ardealului. Cunoștințele vaste în domeniul literaturii române și universale, al artei și filosofiei i-au îngăduit să intuiască complexitatea creației lui Eminescu, să facă afirmații pertinente în legătură cu forma și conținutul idealic al poeziilor acestuia, să intuiască nenumăratele înțelesuri ce trebuiau scoase la lumină.

În prezentarea studiilor discutate și expunerea comentariilor critice, Gheorghe Șora și Iulian Pușcă dau dovadă de obiectivitate și simț de măsură recunoscând atât meritele cât și inevitabilele scăpări, opoziții între ideile pe care învățatul bănațean le-a vehiculat la un moment sau altul. Fiind însă vorba de un deschizător de drumuri, efortul întru promovarea culturii noastre este apreciat la adevărată lui valoare de către autori.

O analiză la fel de obiectivă și consacrată și celui care în 1925 avea să devină Patriarh al României, prim-ministru și regent. Paginile închinare lui Miron Cristea se preocupă mai ales de interesul acestuia în domeniul creației eminesciene. Autor al primei teze de doctorat dedicată marelui poet român, Miron Cristea a contribuit la cunoașterea vieții și operei acestuia atât pe plan național cât și internațional (lucrarea apărută în anul 1895 în limba maghiară și susținută la Universitatea din Budapesta, a fost publicată în limba română și analizată de Dr. Antonie Plămădeală în „Pagini dintr-o arhivă inedită”, București, Editura Minerva, 1984). Autorii ilustrează felul în care Miron Cristea, pornind de la o documentare amănunțită a reușit să redea felul în care personalitatea artistică a lui Eminescu s-a format treptat, oprindu-se atât asupra trăsăturilor omului Eminescu, cât și asupra creatorului. Autorii apreciază preocuparea cărturarului pentru proza eminesciană, dar mai ales capacitatea de a emite judecăți de valoare ce și-au dovedit valabilitatea peste veacuri.

Volumul se încheie cu un grup de cinci poezii pe care Gheorghe Șora le dedică marelui poet român. Îmbinare fericită între idee și sentiment, versurile dovedesc că autorul lor are și astăzi chemarea lui Eminescu, acest „cioplitor de grai” ce și-a înscris numele în veșnicie.

„Doi ardeleni despre Mihai Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea” este mărturia faptului că în ciuda trecerii timpului mitul lui Eminescu e încă viu în sufletul românilor.

Diac. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Dimitrie Cantemir „Incrementorum et Decrementorum aulae Othomannicae Libri Tres”, Roza Vânturilor, București, 1999, 1064 pag.

Cartea, ce apare în condiții grafice excepționale, e deschisă printr-un Cuvânt înainte, scris de Dan Zamfirescu, care este printre altele și directorul Editurii Roza Vânturilor. Ea e intitulată: **Prima apariție a textului original al celei mai celebre cărți scrise de un Român.**

Aici, Dan Zamfirescu face o măiestrită introducere asupra scriiturii Dimitrie Cantemir (1673-1723). El prezintă pe Dimitrie Cantemir, drept un om politic, un om de știință, un teolog și istoric al istoriilor, un filozof, și moralist, un interpret și compozitor de muzică turcească și un genial scriitor în cultura europeană.

Dan Zamfirescu descrie în introducere pe Dimitrie Cantemir drept „o dimensiune românească a lumii”.

Cartea publică de fapt manuscrisul original al istoriei imperiului otoman de Dimitrie Cantemir. Această carte a fost descoperită de Acad. Virgil Cândea în anul 1984. Manuscrisul se păstrează și astăzi în biblioteca Houghton a Universității din Cambridge, Massachusetts.

E urmată apoi de aceeași prefață a lui Dan Zamfirescu în traducerea engleză de către Sergiu Celac. E urmată apoi de un studiu al lui Virgil Cândea intitulat: „Manuscrisul original al istoriei Imperiului Otoman de Dimitrie Cantemir”, în care autorul face descrierea completă a cărții, descriere pe care o recomandăm citirii atente a oricărui om care vrea să îl înțeleagă pe Dimitrie Cantemir. Este prima descriere a acestui manuscris în românește.

Apoi urmează același studiu al lui Virgil Cândea în lb. engleză, tradus de Sergiu Celac. Toate acestea iau 102 pag. după care e redat în lb. latină, textul lui Cantemir în original, pe 1064 de pag.

E o carte care merită toată atenția și preocuparea noastră.

● Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu și Flori Stănescu, publică în lb. engleză volumul „The imprisoned Church Romania, 1944-1989”, cu o introducere de Dr. Radu Ciuceanu și apoi un studiu introductiv de Prof. asociat Paul Caravia. Tradusă în lb. engleză de Ileana Barbu, Alina Carac, Daniela Dolgu, Diana Popescu și Monica Voiculescu. Apare în București, 1999, **The National Institute for the study of Totalitarianism**. Cartea are 411 pag.

Urmează apoi lista tuturor condamnaților. La pagina 306, e trecut și Mitropolitul ANTONIE (16 rânduri).

E o carte care merită citită întru amintirea tuturor celor care au trecut la Domnul în închisorile comuniste.

● Fundația culturală Terr Armonia, Alba Iulia, publică 2 volume: „1484 Colinde” cu text și melodie, lucrare ce apare sub coordonarea Conf. univ. Ioan Bocșa, Editura Media Musica a Academiei de muzică „Gheorghe Dima” Cluj-Napoca, 1999, 277 pag.

Iată ce spune Ioan Bocșa despre carte: „Lucrarea constituie și un omagiu adus marilor noștri înaintași, Brăiloiu, Bartok, Drăgoi și tuturor celor care cu sfială și dragoste s-au aplecat asupra colindei românești, ncă încercând să redăm cât mai fidel realitatea momentului surprinsă în teren.

Culegerea „1484 Colinde”, atât din domeniul muzical cât și literar, cuprinde județele Alba-Hunedoara, având ca axă Valea Mureșului”.

Dar fiind vorba despre Colinde nu pot să nu amintesc, ceea ce eu am spus și scris cu mult timp în urmă: Colindele au fost primele tratate de teologie, probabil înainte de a se scrie orice alt tratat de teologie, primele comentarii biblice, primele istorii ale creștinismului. Colindele au perpetuat din generație în generație învățătura creștină și au transmis-o în limba română, prin viu grai și au ajuns la noi așa cum le avem astăzi.

Deci, sunt o dovadă a continuității noastre românești și creștine ortodoxe pe acest pământ românesc din moștrămoși.

Mulțumim marelui cântăreț Ioan Bocșa pentru strădaniile sale de a scoate la lumină Colindele care erau deja uitate, rămase în vetre străvechi de spiritualitate românească.

● Rajiv Dogra publică cartea „Urme pe nisip”, versiune românească de George Anca și Sorana Georgescu-Gorjan, editura Universal Dalsi, București, 1999, 286 pag.

Acest roman „Urme pe nisip”, este traducere în limba română a romanului „Footprints in foreign sands”, publicat în 1997 în India. Trebuie să menționez că autorul acestei cărți Rajiv Dogra, este ambasadorul Indiei la București. Un titlu și o carte pe măsura autorului ei, care a vizitat Mitropolia din Sibiu de două ori.

● Editura „Viața arădeană” publică cartea: „Doi ardeleni despre Eminescu: Vasile Goldiș și Elie Miron Cristea”, de Gheorghe Șora și Iulian Pușcă.

E o carte care merită să fie citită. Face o analiză pertinentă a poeziei lui Mihai Eminescu și dă și o traducere exactă a tezei de doctorat a lui Elie Miron Cristea, asupra vieții și poeziei eminesciene.

ANTONIE

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rășinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1 - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.